

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.003.12.2021

Tomasz Jakubowski
Wójt
Gminy Krzyżanów
99-314 Krzyżanów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/003 Realizacja przez gminy województwa łódzkiego zadań z zakresu nadzoru nad opróżnianiem zbiorników bezodpływowych i przyłączaniem posesji do sieci kanalizacji sanitarnej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Krzyżanów („Urząd”), 99-314 Krzyżanów.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Jakubowski– Wójt Gminy Krzyżanów, od dnia 23 października 2018 r. (akta kontroli, str.: 3)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Ocena sprawowanego przez gminy nadzoru nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.2. Ocena sprawowania przez gminy działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości, których właściciele winni wykonać obowiązek przyłączenia tych nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej (lub wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych) oraz egzekwowanie od właścicieli realizacji tych obowiązków.
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2019 r. - do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Marek Tarnawski, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/179/2021 z 25 października 2021 r. (akta kontroli str.: 1-2)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Urząd Gminy Krzyżanów był przygotowany organizacyjnie do wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej. W Urzędzie wyznaczone były komórki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań w zakresie nadzoru nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych. Podejmowane przez Urząd Gminy działania w zakresie nadzoru nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych były w ocenie Najwyższej Izby Kontroli nieskuteczne i niezetelne. Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek nadzoru przewidziany treści art. 5 ust. 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach³, nie podejmował bowiem wystarczających działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku nie przyłączyli ich do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej lub nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych, co uniemożliwiało prawidłowy nadzór nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli. W konsekwencji powyższego, brak było możliwości zweryfikowania rzetelności prowadzonej przez Gminę ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w zakresie ujęcia w niej wszystkich ww. urządzeń, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. Prowadzony w Urzędzie rejestr zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, mimo iż zawierał wszystkie wymagane ustawowo elementy, z powodu braku danych oraz braku systematycznej aktualizacji nie był wiarygodny. Urząd nie prowadził również weryfikacji składanych przez właścicieli nieruchomości oświadczeń stanowiących podstawę utworzenia ww. rejestru. Wójt w niewystarczający sposób realizował na terenie Gminy nadzór nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi pochodzącymi z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz bezodpływowych zbiorników Wójt, nie kontrolował bowiem posiadania przez właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczenia opłat za usługi związane z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych lub innych sposobów udokumentowania wykonania wskazanych obowiązków. Wójt, w konsekwencji niepodjęcia ww. działań i nieustalenia właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umów na ich opróżnianie, nie zorganizował procesu opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Ponadto Wójt, w okresie objętym kontrolą NIK, w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p ustawy. Wójt, pomimo, iż sprawozdania były składane po terminie/ były niekompletne, nie stwierdził żadnych nieprawidłowości z złożonych sprawozdaniach. W konsekwencji braku skutecznej weryfikacji sprawozdań, Wójt nie wzywał ww. podmiotów do ich uzupełnienia lub poprawienia, a także nie nakładał na te podmioty kar pieniężnych, o których mowa w art. 9xb ww. ustawy.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. 2021, poz. 888 ze zm., dalej: ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz u.c.p.g.

Gmina podejmowała skuteczne działania mające na celu wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków, które to przedsięwzięcia uznała za najbardziej uzasadnione zarówno pod kątem technicznym, ekonomicznym, jak i ekologicznym - pozyskując na ten cel środki zewnętrzne.

1. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Opis stanu faktycznego

1. W Gminie Krzyżanów obowiązywał regulamin organizacyjny wprowadzony w życie w dniu 1 kwietnia 2015 r.⁵ Zgodnie z postanowieniami regulaminu pracą urzędu kierował wójt, który wykonywał swoje obowiązki przy pomocy sekretarza, skarbnika, kierowników referatów oraz pracowników na samodzielnych stanowiskach pracy. Wójt wydawał decyzje w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznych. Wójt nie wydał upoważnień⁶ do wydawania w jego imieniu decyzji administracyjnych z zakresu gospodarki ściekowej, w tym m.in. decyzji nakazujących przyłączenie nieruchomości do istniejącej i nowo wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy lub w sprawie zastępczego opróżniania zbiorników bezodpływowych. W urzędzie utworzony został Referat Komunalno – Inwestycyjny i Ochrony Środowiska bezpośrednio podlegający Wójtowi. Kierownikowi utworzonego referatu podlegali m.in. pracownicy zajmujący stanowiska ds. ochrony środowiska, stanowiska ds. ochrony środowiska, inwestycji i zamówień publicznych oraz stanowiska ds. gospodarki wodno-ściekowej. Do zadań referatu należało m.in.:

- nadzór nad eksploatacją wodociągu gminnego oraz oczyszczalni ścieków;
- prowadzenie spraw związanych z realizacją zadań związanych z racjonalnym gospodarowaniem odpadami komunalnymi
- współpraca z Państwową Inspekcją Ochrony Środowiska oraz służbami porządkowymi.

Ponadto do zakresu działania Referatu Rozwoju Gospodarczego należało m.in.: nadzorowanie sprawnego funkcjonowania sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w tym: usuwanie awarii, wywóz nieczystości płynnych, odczytywanie wodomierzy.

Pracownicy zatrudnieni w Referacie Komunalno-Inwestycyjnym i Ochrony Środowiska⁷ w zakresie swoich obowiązków mieli wpisane m.in. obowiązki dotyczące prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych na nieczystości płynne oraz ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli, str.: 11-34; 160-191)

2. Z inicjatywy Wójta Gminy, Rada Gminy Krzyżanów uregulowała kwestie utrzymania czystości w Gminie oraz sposobu dostarczania wody i odprowadzania ścieków z nieruchomości położonych na terenie Gminy:

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Regulamin wprowadzony w życie Zarządzeniem nr 9/2015 zmieniony Zarządzeniem nr 29/2015 z dnia 25 sierpnia 2015 r; Zarządzeniem nr 15/2016 z 1 lipca 2016 r; Zarządzeniem nr 6/2017 z 3 lutego 2017 r; Zarządzeniem nr 10/2019 z dnia 28 lipca 2019 r; Zarządzeniem nr 14/2019 z 15 października 2019 r. i Zarządzeniem nr 43/2020 z 18 listopada 2020 r.

⁶ Upoważnienie wydawane na podstawie art. 268a ustawy z dnia 14 czerwca 2000 r. Kodeks postępowania administracyjnego.

⁷ W tym: z-ca kierownika Referatu, inspektor ds. ochrony środowiska, młodszy referent ds. gospodarki wodno-ściekowej. (Od 18 stycznia 2021 r. ze względu na długotrwałe zwolnienie, obowiązki inspektora ds. ochrony środowiska zostały aneksem do zakresu czynności przekazane z-cy kierownika Referatu i inspektorowi ds. ochrony środowiska.)

- Rada Gminy Krzyżanów uchwałą⁸ z dnia 28 września 2018 r. przyjęła regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Krzyżanów. Uchwała zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach została podjęta po zasięgnięciu opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kutnie.

Projekt uchwały został przygotowany i przedłożony Radzie Gminy przez Wójta Gminy. Uchwała w Rozdziale III określała częstotliwość i sposób pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz terenów przeznaczonych do użytku publicznego. Gmina zobowiązała właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe do ich opróżniania z częstotliwością i w sposób gwarantujący, że nie nastąpi wypływ ze zbiornika wynikający z jego przepełnienia, a także zanieczyszczenie powierzchni ziemi i wód podziemnych, jednak nie rzadziej niż raz na kwartał. Ponadto zobowiązała do zachowania częstotliwości usuwania osadu ściekowego ze zbiorników przydomowych oczyszczalni zgodnie z ich prawidłową eksploatacją. Gmina w oparciu o wojewódzki plan gospodarki odpadami zobowiązała się m.in. do podejmowania działań mających na celu wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów i wylewania nieczystości ciekłych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

W Regulaminie nie określono wymagań dot. sposobu pozbywania się tego typu odpadów, o których mowa art. 4 ust. 2 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

(akta kontroli, str.: 52-76)

- Rada Gminy Krzyżanów uchwałą⁹ z dnia 22 lutego 2019 r. przyjęła Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy. Treść regulaminu została pozytywnie zaopiniowana przez Państwowe Gospodarstwo Wodne – Wody Polskie¹⁰. Regulamin określał m.in.
 - minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków (§ 3);
 - warunki i tryb zawierania umów z odbiorcami usług (§ 4);
 - warunki przyłączenia do sieci (§ 6);
 - sposób odbioru wykonanego przyłącza (§ 7)
 - warunki techniczne określające możliwości dostępu do usług wodociągowo-kanalizacyjnych (§ 8);

Ww. Regulamin był zgodny z wymaganiami określonymi w art. 19 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹¹

(akta kontroli, str.: 42-51)

3. W Gminie sieć kanalizacyjna funkcjonowała tylko w miejscowości Łęki Kościelne i Ktery, do której podłączone zostały 22 budynki mieszkalne zamieszkałe przez 159 rodzin. W obu miejscowościach nie było technicznych możliwości podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej innych nieruchomości.

Liczba wszystkich budynków mieszkalnych na terenie Gminy, wg danych zawartych w sprawozdaniu SG-01 Statystyka gminy Gospodarka mieszkaniowa i komunalna, wynosiła na dzień 31 grudnia 2020 r. - 1157¹².

(akta kontroli str.: 7-8; 77-92)

⁸ Uchwała nr XXVI/287/2018 zmieniona uchwałami nr.: XI/102/2019 z 31.12.2019 r.; XIII/114/2020 z 3.02.2020 r. i XXIII/194/2021 z 16.04.2021 r.

⁹ Uchwała nr VI/41/2019. W treści zgodniej ze złożonym projektem.

¹⁰ Postanowienie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 19.12.20218 r. znak: WA.RET.070.2.63.5.2018

¹¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028

¹² Wg danych na 31 grudnia 2019 r. liczba budynków mieszkalnych wynosiła 1169.

4. W Urzędzie prowadzono elektroniczny rejestr (excel) rejestr obejmujący łącznie wykaz zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków, o którym mowa w art. 3 ust. 3 u.c.p.g. W rejestrze tym wykazano również przyłącza do sieci kanalizacji sanitarnej. Ewidencja ta pozwalała na lokalizację nieruchomości i identyfikację jej właściciela oraz wskazanie pojemności zbiorników.

Rejestr nie zawierał informacji dot. częstotliwości opróżniania zbiornika bezodpływowego/pozbywania się osadów ściekowych odnośnie wszystkich nieruchomości. W Rejestrze nie zamieszczono również informacji dot. podmiotu jaki świadczy usługi opróżniania i transportu nieczystości ciekłych oraz daty i numeru zawartych w tym zakresie umów. (szerzej w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”).

W Gminie zgodnie ze sprawozdaniem SG-01 było zaewidencjonowanych odpowiednio na 31 grudnia 2019 r. – 487 zbiorników bezodpływowych oraz 293 oczyszczalnie przydomowe, na dzień 31 grudnia 2020 r. zaewidencjonowanych było 491 zbiorników bezodpływowych oraz 293 oczyszczalnie przydomowe.

Wójt w okresie objętym kontrolą nie podejmował działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, wskazanego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych.

W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych, co uniemożliwiało prawidłowy nadzór nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli.

Analiza danych zawartych załączniku do sprawozdania SG-01 *Statystyka gminy Gospodarka mieszkaniowa i komunalna* za 2019 rok i za 2020 rok wykazała, że suma liczby zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz liczby budynków przyłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej nie była zgodna z ogólną liczbą budynków mieszkalnych na terenie Gminy (szerzej w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str.: 77-92; 94; 192-278)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek nadzoru przewidziany w treści art. 5 ust. 6 u.c.p.g. Wójt nie podejmował w tym czasie działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.c.p.g. nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych, co uniemożliwiało prawidłowy nadzór nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli. Ze względu na brak informacji o sposobie gromadzenia nieczystości, brak było również możliwości zweryfikowania rzetelności prowadzonej przez Gminę ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w zakresie ujęcia w niej wszystkich ww. urządzeń w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy a także rzetelności, złożonych przez Gminę sprawozdań SG-01 za 2019 r. i 2020 r.

Ponadto NIK wskazuje, iż suma wykazanych w załączniku do sprawozdania SG-01 zbiorników bezodpływowych (Lz), przydomowych oczyszczalni ścieków (Lo) oraz budynków przyłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej – Lk (wykazane w sprawozdaniu SG-01) nie była zgodna z ogólną liczbą budynków mieszkalnych na terenie Gminy - Ln, wykazaną w sprawozdaniu SG-01. Z powyższego wynika, iż część budynków, w wypadku których Wójt nie prowadził niezbędnej weryfikacji, mogła nie być wyposażona w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków, zgodnie z treścią przepisu art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach:

- w 2019 roku: 487 (Lz) + 293 (Lo) + 54 (Lk) = 834, podczas gdy wykazano liczbę budynków mieszkalnych jako 1169, (różnica: 335)

- w 2020 roku: 491 (Lz) + 293 (Lo) + 54 (Lk) = 838, podczas gdy wykazano liczbę budynków mieszkalnych jako 1157; (różnica: 319)

2. Gminna ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, prowadzona była w sposób nierzetelny. I tak:

-nie zamieszczono w niej danych dot. częstotliwości opróżniania zbiornika bezodpływowego/pozbywania się komunalnych osadów ściekowych w stosunku do wszystkich właścicieli nieruchomości.

- nie zawierała informacji dot. podmiotu jaki świadczy usługi opróżniania i transportu nieczystości ciekłych oraz daty i numeru zawartych w tym zakresie umów.

Ww. braki danych w rejestrze powodowały, że Urząd nie posiadał aktualnych informacji co do sposobu zagospodarowania nieczystości płynnych przez mieszkańców gminy .

W odniesieniu do nieprawidłowości wskazanych w pkt 1 i 2 działający z upoważnienia Wójta - Kierownik Referatu Inwestycji, Gospodarki Komunalnej Ochrony Środowiska i Rolnictwa wyjaśnił że : *„Aktualnie proces ewidencji zbiorników bezodpływowych na terenie Gminy Krzyżanów nie został zakończony. Na polecenie Wójta Gminy Sołtysi zostali zobowiązani do zebrania informacji w ww. sprawie ewidencji zbiorników bezodpływowych. Z różnych względów do dziś nie wykonali dokładnie ww. polecenia. (...) Niemniej urząd gminy w Krzyżanowie w komunikatach informacyjnych przypominał o obowiązku składania informacji o szambach. W ciągu roku 2022 inwentaryzacja winna być zakończona”*

(akta kontroli str.: 77-92; 94; 103-109; 192-278)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Wójt w niewystarczający sposób realizował obowiązek nadzoru przewidziany w treści art. 5 ust. 6 u.c.p.g. Wójt nie podejmował w tym czasie działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.c.p.g. nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych i, co uniemożliwiało prawidłowy nadzór nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli. Ze względu na brak informacji o sposobie gromadzenia nieczystości, brak było również możliwości zweryfikowania rzetelności prowadzonej przez Gminę ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w zakresie ujęcia w niej wszystkich ww. urządzeń w jakie zostały wyposażone

nieruchomości na terenie Gminy a także rzetelności, złożonych przez Gminę sprawozdań SG-01 za 2019 r. i 2020 r.

OBSZAR

2. Opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

1. Wójt, w okresie objętym kontrolą nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, żadnych działań w zakresie sprawdzania częstotliwości ich opróżniania, nie kontrolował także posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczania opłat za usługi związane z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych lub innych sposobów udokumentowania wykonania wskazanych obowiązków. W konsekwencji, Wójt nie ustalił właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umów na ich opróżnianie i nie zrealizował obowiązku zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych, dla właścicieli tych nieruchomości zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy.

(akta kontroli str.: 7-8)

2. W Urzędzie, zgodnie z art. 7 ust. 6b u.c.p.g. prowadzono elektroniczną (word) ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości¹³. Ewidencja obejmowała: nazwę przedsiębiorcy oraz rodzaj prowadzonej przez niego działalności a także datę wydanego zezwolenia. Rubryka obejmująca datę wygaśnięcia, cofnięcia lub zmiany zezwolenia zawierała wpis dotyczący tylko jednego przedsiębiorcy.

W okresie objętym kontrolą, jedenastu przedsiębiorców posiadało wydane przez Wójta decyzje zezwalające na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości¹⁴.

W trakcie kontroli NIK, ustalono m.in. że:

- 11 sprawozdań kwartalnych z prowadzenia na terenie Gminy działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych zostało złożonych do Urzędu z opóźnieniem wynoszącym od 3 do 19 dni w stosunku do terminu określonego, w art. 9o ust. 2 u.c.p.g.;
- w siedmiu przypadkach ww. sprawozdanie nie zostało złożone;
- w jednym przypadku przedsiębiorca nie złożył żadnego sprawozdania od dnia rozpoczęcia działalności.
- sprawozdania kwartalne nie spełniały wymogów określonych w art. 9o ust. 3 i 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Do sprawozdań (poza jednym przedsiębiorcą) nie załączano wykazów nieruchomości wraz z nazwiskiem właściciela, z których w danym okresie sprawozdawczym dokonano wywozu nieczystości płynnych oraz daty zawartej umowy na dokonanie tej czynności.

(akta kontroli, str.: 35-36; 95-100; 112-159)

Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p ustawy. Wójt, pomimo, iż sprawozdania zostało złożonych po terminie/były niekompletne, nie stwierdził żadnych nieprawidłowości z złożonych sprawozdaniach. W konsekwencji braku

¹³ Ewidencja była udostępniona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Krzyżanowie.

¹⁴ Każde zezwolenie wydane zostało na okres 10 lat.

skutecznej weryfikacji sprawozdań, Wójt nie wzywał ww. podmiotów do ich uzupełnienia lub poprawienia, a także nie nakładał na te podmioty kar pieniężnych, o których mowa w art. 9xb ww. ustawy

Wójt wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą nie było przypadku zgłoszenia nieprawidłowego wykonywania obowiązków przez przedsiębiorców realizujących wywóz nieczystości płynnych.

(akta kontroli str.: 7-8; 40-41)

3. W latach 2019-2021 nie wpłynęły do Urzędu skargi dotyczące gospodarki ściekowej.

Wójt wyjaśnił, że: *„Na przestrzeni ostatnich lat nie otrzymaliśmy żadnej skargi sąsiedzkiej w zakresie (...) nieopróżniania zbiornika bezodpływowego (szamba). Stad uważaliśmy, za niecelowe systemowe kontrolowanie i karanie właścicieli nieruchomości w tym zakresie.”* Wójt wyjaśnił ponadto, że: *„Nie mieliśmy podczas wizji w terenie oraz ewentualnych skarg od mieszkańców przypadków niewypróżniania bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe przez osoby lub firmy nieuprawnione. Grupowa oczyszczalnia ścieków w Kutnie nie przyjmuje ścieków od osób lub firm, które nie posiadają uprawnień w tym zakresie.”*

(akta kontroli, str.: 7-8; 109)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą, Wójt, pomimo obowiązku nadzoru przewidzianego w treści art. 5 ust. 6 u.c.p.g., a także obowiązku kontroli przewidzianego w art. 6 ust. 5a u.c.p.g. nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy posiadali na nieruchomościach zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków, żadnych działań w zakresie sprawdzania częstotliwości ich opróżniania, nie kontrolował także posiadania przez właścicieli nieruchomości umów o na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczenia opłat. W konsekwencji, Wójt nie ustalił właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umów na ich opróżnianie, zaś Gmina nie była w stanie zrealizować obowiązku zorganizowania opróżniania tych zbiorników, zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy.

Jak wyjaśnił Wójt: *„Na przestrzeni ostatnich lat nie otrzymaliśmy żadnej skargi sąsiedzkiej w zakresie (...) nieopróżniania zbiornika bezodpływowego (szamba). Stad uważaliśmy, za niecelowe systemowe kontrolowanie i karanie właścicieli nieruchomości w tym zakresie.”*

(akta kontroli str.: 7-8; 103-104; 193-278)

2. Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p u.c.p.g. Wójt, nie stwierdził bowiem żadnych nieprawidłowości z złożonych sprawozdaniach, pomimo że w trakcie kontroli NIK ustalono, że sprawozdania składane były do Urzędu z opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w art. 9o. ust. 2 u.c.p.g. jak również sporządzone były niezgodnie z wymaganiami określonymi w art. 9o ust. 3 i 4 u.c.p.g. I tak:
- 11 sprawozdań było złożonych z opóźnieniem wynoszącym od 3 do 68 dni w stosunku do terminu określonego w art. 9o ust. 2 u.c.p.g
 - w 8 przypadkach sprawozdania nie miały daty ich złożenia w urzędzie,
 - 6 przedsiębiorców nie złożyło wymaganych sprawozdań kwartalnych¹⁵

¹⁵ Odpowiednio 7 sprawozdań w 2020 r. i 6 sprawozdań w 2021 r. Jeden z przedsiębiorców nie złożył żadnych sprawozdań za cały okres swojej działalności

- jeden z przedsiębiorców nie złożył żadnych sprawozdań za cały okres swojej działalności,
- do sprawozdań (poza jednym przedsiębiorcą) nie załączano wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie sprawozdawczym podmiot zawarł umowy na opróżnienie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły, o którym mowa w art. 9o ust. 4 u.c.p.g.

W konsekwencji braku skutecznej weryfikacji sprawozdań, Wójt nie wzywał ww. podmiotów do ich uzupełnienia lub poprawienia, ie nakładał na te podmioty kar pieniężnych, o których mowa w art. 9xb ww. u.c.p.g.

Wójt wyjaśnił, że: „Sprawozdania złożone po terminie składane były po upomnieniach telefonicznych lub osobistych pracownika merytorycznego oraz kierownika referatu. Wobec powstałych braków sprawozdań oraz sprawozdań nierzetelnych i złożonych po terminie nie podejmowano postępowań nakładających kary z art. 9zb ust. 1b ustawy o utrzymaniu czystości, co wynika (poza jednym przedsiębiorstwem – przypis kontrolera) z niepowszechniej i znikomo-komercyjnej działalności prowadzonej przez ww. podmioty w nakierowanych głównie na obsługę własnej rodzinnej działalności gospodarczej oraz założeniu, iż działania informacyjne co do ich obowiązków w związku z ww. działalnością wraz z ponagleniami doprowadzą do wypracowania właściwego podejścia do obowiązków wynikających z wydanych decyzji.” Wójt wyjaśnił ponadto, że: „Wykazane błędy merytoryczne dotyczą przesyłania sprawozdań drogą pocztową lub bezpośrednio składanych w sekretariacie Urzędu Gminy Krzyżanów bez konsultacji co do właściwości ich wypełniania przez pracownika merytorycznego. Przekazywane telefonicznie uwagi w stosunku do stwierdzonych nieprawidłowości co do zasady powodowały prawidłowe wypełnianie kolejnych sprawozdań.”

(akta kontroli, str.: 40-41; 94-100)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Urząd w nieprawidłowy sposób sprawował nadzór nad usuwaniem nieczystości płynnych z poszczególnych nieruchomości. W okresie objętym kontrolą, Wójt, pomimo obowiązku nadzoru przewidzianego w treści art. 5 ust. 6 u.c.p.g., a także obowiązku kontroli przewidzianego w art. 6 ust. 5a u.c.p.g. nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy posiadali na nieruchomościach zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków, żadnych działań w zakresie sprawdzania częstotliwości ich opróżniania, nie kontrolował także posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczenia opłat. W ocenie Izby, Wójt, w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p u.c.p.g. Wójt nie nakładał również na te podmioty kar pieniężnych, o których mowa w art. 9xb ww. u.c.p.g.

OBSZAR

3. Przyłączanie nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej

Opis stanu faktycznego

1. Sieć kanalizacyjna w Gminie funkcjonowała tylko w miejscowości Łęki Kościelne i Ktery, do której podłączone zostały 22 budynki mieszkalne zamieszkałe przez 159 rodzin. W obu miejscowościach nie było technicznych możliwości podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej innych nieruchomości. Urząd Gminy posiadał dane na temat liczby podłączonych budynków do sieci kanalizacji z Agencji Własności Rolnych Skarbu Państwa, która przekazała gminie mechaniczną oczyszczalnię ścieków w Łękach Kościelnych. Ponadto Gmina wykonała część kanalizacji

sanitarnej wraz z przyłączami do ww. budynków łącznie z oczyszczalnią ścieków w Kterach i nową oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną w Łękach Kościelnych.

(akta kontroli str.: 7-10)

2. Wobec przyłączenia do sieci wszystkich nieruchomości, na których ciążył obowiązek o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.c.p.g, Wójt okresie objętym kontrolą nie wszczywał postępowania administracyjnego zmierzającego do wydania decyzji nakazującej właścicielowi nieruchomości wykonanie obowiązku wynikającego z treści art. 5 ust. 1 pkt 2 u.c.p.g.

(akta kontroli str.: 7-8)

3. Wobec nie prowadzenia przez Gminę inwestycji polegającej na budowie lub rozbudowie dotychczasowej sieci kanalizacji sanitarnej, nie prowadzone były również działania informacyjno - edukacyjne dla zwiększenia liczby użytkowników sieci kanalizacyjnej. Urząd promował natomiast budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str.: 7-10; 103-104)

4. Gmina w okresie objętym kontrolą nie występowała o zewnętrzne środki finansowe z przeznaczeniem na dofinansowanie do wykonania przyłączy nieruchomości do sieci kanalizacyjnej. W latach poprzedzających okres kontroli nie wybudowano sieci jak również nie rozbudowano istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej.
5. Gmina w 2012 r.¹⁶ zrealizowała zadanie inwestycyjne polegające na budowie 289 przydomowych mechaniczno - biologicznych oczyszczalni ścieków oraz montażu dwóch mechaniczno - biologicznych oczyszczalni ścieków przy budynkach komunalnych w miejscowościach Siemienice i Rustów wraz z rozprowadzaniem oczyszczonych ścieków do gruntu za pomocą drenażu rozsączającego. Zadanie to było dofinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Działanie – Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej (dalej: PROW)¹⁷. Ponadto Gmina w 2010 r. rozbudowała dwie oczyszczalnie ścieków w miejscowościach Łęki Kościelne i Ketry. Zadanie było współfinansowane z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz PROW.¹⁸

(akta kontroli str.: 9-10; 103-104)

6. Gmina Krzyżanów podjęła w latach 2019-2020 działania w zakresie pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację zadania inwestycyjnego polegającego na budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach położonych na terenie gminy. Zadanie zostało współfinansowane ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych. Całkowity koszt zadania został wyceniony na 3.387,4 tys. zł przy dofinansowaniu w wysokości 2.400,0 tys. zł. i wpłacie mieszkańca gminy w wysokości 3 tys. zł. Ww. zadanie inwestycyjne – obejmowało m.in. wybudowanie 170 przydomowych oczyszczalni ścieków. Na dzień zakończenia kontroli zrealizowanych zostało 108 oczyszczalni. Zadanie inwestycyjne ma zostać ukończone do 7 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str.: 9-10; 103-109)

¹⁶ Zadanie zrealizowane w okresie od 30.11.2012 r. do 30.11.2013 r.

¹⁷ Całkowity koszt zadania wynosił 3.401,5 tys. zł przy dofinansowaniu w wysokości 2.114,4 tys. zł i wpłatach mieszkańców w wysokości 2 tys. zł.

¹⁸ Całkowity koszt zadania wyniósł 1.348,8 tys. zł przy dofinansowaniu z PROW w wysokości 552,8 tys. zł i WFOŚiGW w wysokości 321,2 tys. zł.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Gmina podejmowała skuteczne działania mające na celu wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków, pozyskując na ten cel środki zewnętrzne.

III. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność:

1. Prowadzenia kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.
2. Prowadzenia kontroli posiadania przez właścicieli nieruchomości, którzy pozbywają się z terenu nieruchomości nieczystości ciekłych, umów na korzystanie z usług wykonywanych przez gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, dowodów uiszczania opłat za usługi związane z ich opróżnianiem lub innych dowodów wskazujących na wykonanie obowiązku opróżniania tych zbiorników
3. Organizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku zidentyfikowania faktu niezawarcia umowy, braku dowodów uiszczania opłat za usługi związane z ich opróżnianiem lub innych dowodów wskazujących wykonanie tego obowiązku.
4. Zapewnienia weryfikacji prawidłowości przedkładanych przez przedsiębiorców opróżniających zbiorniki bezodpływowe sprawozdań kwartalnych oraz egzekwowanie tych obowiązków od przedsiębiorców.

Wnioski

1. Zidentyfikowanie wszystkich nieruchomości, których właściciele nie wykonali obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych.
2. Zidentyfikowanie wszystkich nieruchomości, wyposażonych w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych i następnie zaktualizowanie gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków poprzez uzupełnienie danych o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych na wszystkich nieruchomościach na terenie Gminy.
3. Zidentyfikowanie właścicieli nieruchomości nieposiadających umów korzystania z usług wykonywanych przez gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, dowodów uiszczania opłat za usługi związane z ich opróżnianiem lub innych dowodów wskazujących na wykonanie obowiązku opróżniania tych zbiorników.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie¹⁹ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Łódź, 31 grudnia 2021 roku.

Kontroler
Marek Tarnawski
Doradca Techniczny

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

podpis

¹⁹ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

